

afb. 6. Op een bronzen penning uit 1969 naar ontwerp van Loekie Metz (1918-2004) neemt de neus van Erasmus groteske proporties aan –desalniettemin blijft het beeld herkenbaar en onmiskenbaar Erasmus.

slechts over fantaseren. Daar ging het Erasmus ook niet om. Hij wilde niet een persoonlijk, menselijk beeld van zichzelf nalaten, maar een statieportret, functioneel en zelfbewust, vol symboliek in zijn gestileerde *outfit* als goeroe van het humanisme.

Zo werd hij aanvankelijk ook door zijn tijdgenoten gezien, als icoon van geleerdheid. Daar kwamen al gauw andere facetten bij. Reeds in 1550 siert zijn portret een bladzijde van de *Cosmographie* van Sebastiaan Münster, een van de eerste wereldencyclopedieën. Dat was pas echte roem! In stijl met de astrologische mode van die tijd wordt ook van Erasmus de horoscoop getrokken, maar *dat* portret is duidelijk niet van de hand van een fijnschilder. Daarmee begint een proces van internationale toe-eigening van Erasmus dat de verschillende elementen van zijn persoonlijkheid en levensgang aangrijpt om bepaalde deugden aan te prijzen of Erasmus in te lijven voor deze of gene goede zaak.

Denken we aan het Erasmus lettertype, aan het Erasmusprogramma voor de studentenmobiliteit, aan het gebruik van Erasmus' imago voor prijsbeeldjes en erепенningen om excellentie te onderstrepen, of aan de promotie van Erasmus als icoon van tolerantie en vrijheid van geest –het ideële exportproduct van de verder zo op materiële cultuur georiënteerde koop- en handelsstad waar hij was geboren.

Erasmus, een burgerlijke geleerde uit gegoede kringen, dat is de boodschap die uitstraalt van de negentiende-eeuwse schilderijen, zoals dat van zijn omgang met geleerden te Bazel. Dat is de Zwitserse Erasmus, een keurige heer die in de stad waar hij overleed zijn erfenis naliet aan weduwen, wezen en arme passanten, zoals het Zwitserse burgers past. Ook Gouda heeft geprobeerd zich Erasmus toe te eigenen omdat hij daar verwekt zou zijn, maar zijn beeltenis te Gouda is niet meer dan een braaf borstbeeld dat op elke